

ਆਓ ਰਾਣੀ ਜੀ

ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਅਕਤੂਬਰ, 1997। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਹਿੰਦ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਆਈ। ਰਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਸੀ। ਇਸ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਦਾ ਜੋ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਆਈ, ਉਹ ਅਣਖ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਈ ਸਥਾਪਤ ਮਰਿਯਾਦਾਵਾਂ ਭੰਗ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 45 ਲੱਖ ਲਾਗਤ ਦਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਮਾਡਲ ਵੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਬਗੈਰ ਅਦਬ ਦੇ, ਬਗੈਰ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਤੋਹਫਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਜਿਸ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ਅੱਗੇ ਵਿੱਛ ਵਿੱਛ ਗਏ, ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸਰਕੱਟ 'ਤੇ ਵੇਖੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏਨਾਂ ਚਾਅ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਏ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਜਬ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਸੀ ਕਿ 1947 ਵਿਚ ਲੱਖਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ। ਇਸ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਇਕ ਹੀ ਆਵਾਜ਼, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਟੀ.ਵੀ. ਸਰਕੱਟ 'ਤੇ ਵੀ ਵੇਖੀ ਤੇ ਸੁਣੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਆਪਦੇ ਜਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਝੱਲੀ। ਇਹ

ਨਾਟਕ ਰਾਣੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਦਾ ਹੈ।

(ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਰਾਣੀ ਇਕ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ
ਚਾਲ ਚਲਦੀ ਇਕ ਉੱਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਹੱਥ
ਵਿਚ ਇਕ ਛੜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ
ਤੋਂ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਗਲ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਪਾਈ, ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਬੜੇ
ਅਦਬ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਆਓ ਰਾਣੀ ਜੀ, ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ।

ਰਾਣੀ : ਤੁਸੀਂ... ?

ਜਥੇਦਾਰ : ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣਾ ਮੇਰਾ
ਜਿੰਮੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ
ਮਾਈ ਬਾਪ।

ਰਾਣੀ : 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਈ ਬਾਪ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂ ਪਰ ਹੁਣ
ਤਾਂ...

ਜਥੇਦਾਰ : ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਵੀ ਸਾਡੇ ਮਾਈ ਬਾਪ ਹੋ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜਿੱਦ ਕਰਕੇ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ
ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਪਰ
ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਿੱਦ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ
ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਾਂ।

ਰਾਣੀ : ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਸਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ
ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਆਈਏ ਤਾਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ
ਮੰਗੀਏ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਇਕ ਪੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਭਗਤ
ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਂਜਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਨਾਸਤਿਕ ਸੀ, ਸਾਡਾ
ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੇ
ਤੁਹਾਡਾ ਮੁੱਦਈ ਏ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਭੁੱਲ
ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?

ਰਾਣੀ : ਹਾਂ..ਹਾਂ.. ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰ ਕੌਮ ਹੈ।
ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। 1857 ਦੇ
ਗਦਰ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਹਾਂ ਰਾਣੀ ਜੀ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣਦੀ ਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ
ਦੇਸ਼ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸੇ

ਤੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਰਾਣੀ : ਹਾਂ-ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਦੋਂ ਉਹ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਏ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਉਹ ਟੁੰਡੀ ਲਾਟ ?

ਰਾਣੀ : ਹਾਂ, ਹਾਂ ਉਹੀ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਮਲੈਂਡ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ। ਵੈਸੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਹੈ ਬੜਾ ਸ਼ੈਤਾਨ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਰਾਣੀ ਜੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਟੁਟੀ ਏ। ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਸਾਡਾ 25000 ਬੰਦਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਕੇ ਬੜੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਏ। ਯਾਨੀ ਔਗ ਲਾਈ, ਡੱਬੂ ਕੰਧ 'ਤੇ।

ਰਾਣੀ : ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਏ ?

ਜਥੇਦਾਰ : ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਜੀ।

ਰਾਣੀ : ਥੈਂਕਯੂ, ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਚਲੇ, ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਜਥੇਦਾਰ : ਭਲਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਖਿਆਲ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ? ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਦਮਾਂ ਦੇ ਖਾਦਮ ਇਥੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ।

ਰਾਣੀ : ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹੁਣ ਉਹ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਤਖ਼ਤ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਤਖ਼ਤੀ ਜਿਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਵਾਈ ਔਡੇ 'ਤੇ ਉੱਤਰੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਸਭ ਕੁਝ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸੀ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਰਾਣੀ ਜੀ ?

ਰਾਣੀ : ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਲ ਕਾਲੀਨ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ, ਸਿਰ ਝੁਕਾਈ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਪਰਜਾ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਸਨ। ਵਾਜੇ ਸਨ, ਸਵਾਗਤਮ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਸਨ। ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ, ਜੋ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਾਂ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਤੋੜਿਆ

ਸੀ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਲੱਗਾ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਆਪਣਾ ਹੀ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਹੋਈ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ।

ਰਾਣੀ : ਉਹੀ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੀ ਕੋਠੀ। ਉਹੀ ਸੈਂਟਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਗੋਲ ਗੁੰਬਦ। ਉਹੀ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦਾ ਬੁੱਤ ਨਾ ਸਹੀ, ਉਹਦੀ ਛੱਤਰੀ ਉਹੀ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ, ਉਹੀ ਗੋਰੀ ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਝੁੱਕ ਝੁੱਕ ਸਲਾਮ ਕਰਦੀ ਦਿੱਲੀ। ਉਹੀ ਟਾਈ ਨਾਲ ਘੁੱਟੀ ਦਿੱਲੀ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਹਾਂ ਰਾਣੀ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਹੋਣਾ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਸਾਡੀ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀ ਉਹੀ ਰੱਖੇ ਨੇ।

ਰਾਣੀ : ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ। ਸਲਾਮੀ ਗਾਰਦ ਵੀ ਉਹੀ ਅਤੇ ਇੱਕੀ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮੀ ਵੀ ਉਹੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਥੋਂ ਕਦੀ ਗਏ ਹੀ ਨਾ ਹੋਈਏ।

ਜਥੇਦਾਰ : ਰਾਣੀ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਆਖਿਆ “ਉਏ ਸੂਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰੋ, ਜੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨੀ ਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹੋ” ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵੀ ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣਾਈ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਤੇ ਬੜੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਥੋਂ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

(ਪਿਛੋਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਨਾਅਰੇ : ਇੰਗਲਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਣੀ ਗੋ ਬੈਕ, ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ

ਵਿਖਾਵਾਕਾਰ : (ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ) ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਕਿਉਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਰਹੇ ਹੋ ?

-ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਣੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੋ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਖਲੋਤੇ ਹੋ।

-ਸਾਡੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿੰਜਰਾਬੰਦ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

-ਸਾਡੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਿਆ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

-ਇੰਗਲਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਣੀ ਗੋ ਬੈਕ... ਗੋ ਬੈਕ ਗੋ ਬੈਕ

ਜਥੇਦਾਰ : ਅਗੇ ਨਾ ਵਧੋ, ਇਥੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਏ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ,
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੰਡੇ।

*(ਡੰਡਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਮੁੱਦਰਾ ਵਿਚ ਹੱਥ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ।
ਵਿਖਾਵਾਕਾਰ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੇ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ
ਗਣੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਟਕ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)*